

УДК 338.43.338.1.636

СВИНАРСТВО ЯК ЕФЕКТИВНА ГАЛУЗЬ ПРОДОВОЛЬЧОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

*О. Шавалюк, здобувач, Р. Попівняк, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Свинарство для України є традиційною галуззю, але в сучасних умовах воно перебуває в депресивному стані. Пріоритет розвитку цієї галузі пов'язаний з винятково важливими біологічно-господарськими особливостям свиней, зокрема багатоплідністю, всеїдністю та економним використанням кормів. М'ясо свиней містить усі незамінні амінокислоти: лізин, триптофан, метіонін, а також всі вітаміни та незамінні жирні кислоти. Найближчими роками цілком реально довести загальне виробництво свинини до 1,4-1,5 млн т [7].

Слід зауважити, що свинина – повноцінний продукт харчування. Навіть попри те, що її з релігійних чи інших міркувань не споживають окремі нації і деякі регіони світу, в загальному виробництві м'яса на її частку припадає близько 90 млн т (39,6 %), тоді як на курятину – 27,1 %, яловичину – 24,2, баранину й козлятину – 4,7, а на всі інші види тварин і птиці – 4,4 %. На думку міжнародних експертів, свинина збереже своє лідерство і в найближчі десятиріччя XXI ст. [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми виробництва свинини є предметом досліджень таких учених, як Т.В. Алексійчук, Г.І. Грицаєнко, В.О. Кібенко, Л.В. Клименко, І.В. Охріменко, С.М. Приліпко та ін. Вони визначали сутність, чинники, методичку дослідження та шляхи подальшого розвитку свиначства. Крім того, значний теоретичний внесок у вирішення проблеми розвитку і підвищення ефективності виробництва свинини зробили вітчизняні науковці, такі як В.І. Бойко, Б.В. Данилів, В.Ф. Іванюта, Г.В. Ільїна, П.М. Макаренко, І.В. Свиноус, О.М. Шпичак, О.А. Шуст та ін. У їхніх працях детально описано ситуацію, що склалася в галузі, а також окреслено шляхи виведення її з кризи. Однак сьогодні ставить перед свиначством все нові й нові задачі, реагувати на які потрібно своєчасно.

Постановка завдання. Мета нашого дослідження – вивчити стан і функціонування галузі свиначства в контексті розвитку продовольчого комплексу та обґрунтувати заходи щодо підвищення її ефективності.

Виклад основного матеріалу. Сучасне свиначство в більшості цивілізованих країн світу характеризується динамічним розвитком, оволодінням енергоощадними технологіями, збільшенням виробничих потужностей, а також постійним підвищенням продуктивності тварин, що сприяє стабільному нарощуванню дешевої високоякісної свинини [5]. В Україні виробництвом свинини займаються переважно дві категорії товаровиробників: присадибні господарства населення і сільськогосподарські підприємства. При цьому в присадибних господарствах утримується понад 50 % свинопоголів'я від загальної кількості тварин [5].

Найбільший обсяг виробництва свинини в нашій державі було зафіксовано в 1989 році. Тоді господарства всіх форм власності виробляли 2145 тис. т свинини у

живій вазі, що практично в 3,4 раза було більше, ніж у 2010 році. До того ж в 1990 р. Україна займала 5 місце у світі за кількістю поголів'я свиней після Китаю, США, Росії та Німеччини [4], що у свою чергу дало змогу нашій державі наситити як власний ринок необхідним обсягом сировини, так і експортувати свинину за кордон. За даними Асоціації свинарів України, вітчизняне виробництво свинини у 2013 р. становитиме 770-780 тис. т, що на 5-7 % більше, ніж у 2012 році. Завдяки зростанню виробництва зменшується частка імпорту: у 2012 р. показник увезеного м'яса становив 37%, а показник 2013 р. – 33-35 %. Це дає підстави стверджувати про можливість поступової відмови від імпорту м'яса в наступні п'ять-сім років [1].

Забезпечити конкурентоспроможність свинарства й домогтися якихось значущих успіхів у розвитку галузі можливо лише поєднанням ефективного використання наявних ресурсів, докорінних змін у селекції тварин, технології їх годівлі й утримання [3]. Інакше кажучи, багато в чому виконання цього завдання неможливе без створення необхідних умов для збільшення поголів'я свиней та максимального використання генетичного потенціалу продуктивності тварин.

І хоча нарощування поголів'я у свинарстві завдяки біологічним особливостям цих тварин є завданням, яке швидко можна виконати, однак на тлі відсутності кадрів, приміщень для утримання тварин і сучасного їх обладнання, низького рівня селекційної роботи, недостатньої кількості збалансованих кормів на це потрібен час. Багато в чому виконання цього завдання залежатиме від сучасних наукових розробок та їх доступності товаровиробникам [2].

Незважаючи на суттєве зменшення поголів'я свиней, роль галузі у вирішенні продовольчої проблеми зростає. Якщо у валовому виробництві м'яса питома вага свинини у 1990 р. становила 39,9 %, то впродовж 2011–2012 рр. вона коливається в межах 45-48 %. Дещо поліпшилися і показники ефективності свинарства. Якщо до 2004 р. середньодобовий приріст свиней на вирощуванні та відгодівлі стабільно зменшувався, то починаючи з 2005 р. він поступово зростає (за середньорічного темпу 12,8 %) за винятком 2010 р. і у 2013 р. склав 460 г, що на 17 г більше порівняно з 2012 р. [1]. Продовжує поступово збільшуватися виробництво м'яса свиней у розрахунку на одну голову. Зокрема у 2000 р. воно становило 43 кг, а у 2009 р. – 70 кг, у 2011 р. – вже 90 кг. Дещо підвищилася і відтворювальна продуктивність свиней, проте її рівень є недостатнім. Такий низький рівень продуктивності можна пояснити передусім неповноцінною годівлею. Якщо у сільськогосподарських підприємствах витрати кормів на 1 ц приросту зменшилися з 8,7 ц к. од. у 1990 р. до 5,5 ц к. од. у 2011 р., то витрати концентрованих кормів – зі 7,17 ц к. од. до 5,2 ц к. од., а їх питома вага в раціонах, навпаки, зросла із 82,4 до 94,0 %. Основними причинами такого зростання є незбалансованість кормових раціонів, низька якість кормів, відсутність належної племінної роботи, недотримання технології в сільськогосподарських підприємствах. Нестача кормів власного виробництва, низька врожайність кормового клину, висока ціна на комбікорми зумовили погіршення рівня годівлі свиней, що призвело до того, що свині на відгодівлі досягають товарних кондицій у віці 18-20 місяців, замість 9-10.

Соціально-економічні умови, що склалися останніми роками, ставлять перед галуззю завдання, виконання яких зможе забезпечити внутрішню потребу у

високоякісній свинині, а також поліпшити її конкурентоспроможність і використання як додаткового джерела валютних надходжень до бюджету країни.

До першочергових концептуальних задач, які необхідно розв'язати найближчим часом з метою відродження вітчизняного свинарства і нарощування виробництва високоякісної свинини, слід віднести такі: зберегти племінну базу вітчизняного свинарства і матеріально зацікавити племінні господарства вирощувати високоякісний молодняк із врахуванням сучасних методів його оцінки за фенотипом і генотипом, для “ремонтну” масового свинарства з метою підвищення продуктивності товарних стад різних категорій господарств; створити пільгові умови для роботи банківського капіталу в аграрному секторі економіки, а також розробити відповідний механізм з метою їх реалізації. Існуючі сьогодні банківські структури не зацікавлені вкладати фінанси у сільськогосподарське виробництво, оскільки ефективність їх роботи при цьому занадто низька. На відгодівлі в усіх господарствах середньодобовий приріст молодняку повинен бути не 250-350 г, а в межах 600-800 г. За такої продуктивності свинина завжди буде рентабельною і високоякісною. Цього можливо досягти тільки за рахунок повноцінної годівлі тварин всіх вікових груп, створення їм оптимальних умов утримання, а також використання сучасних селекційно-генетичних методів у племінній роботі за чистопородного розведення, схрещування та гібридизації свиней. При цьому необхідно завжди мати на увазі, що забезпечення населення свининою вітчизняного виробництва є найважливішим завданням країни, а імпорт її неперспективний і не завжди безпечний як у якісному, так і кількісному розумінні. Нам потрібно розвивати вітчизняне свинарство і домагатися рівня розвинутих країн [5].

Висновки. Реформаційні перетворення, що були здійснені в аграрному секторі економіки, негативно позначилися на галузі свинарства. Україна втратила лідируючі позиції серед світових виробників свинини. Найбільш раціональним для виправлення цієї ситуації є подальше підвищення концентрації виробництва за рахунок створення умов розвитку інтеграційних процесів у галузі свинарства та суміжних із нею, а також залучення державних дотацій [5].

Бібліографічний список

1. Варченко О. Ринок живої худоби та м'ясої продукції: аналізуємо ціни / О. Варченко, І. Свиноус // Пропозиція. – 2013. – № 12. – С.148–149.
2. Геть А. Складові ефективного свинарства / А. Геть // Пропозиція. – 2012. – № 1. – С. 53–54.
3. Замикула В. Свинарство в області зроблять більш ефективним [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reporter.pl.ua/novini/spozhyvach/5905-svynarstvo-v-oblasti-zrobljat-bilsh-efektyvnyum>.
4. Кравець І. В. Динамічні зміни на ринку свинини / І. В. Кравець // Агроінком. – 2007. – № 11-12. – С. 11–15.
5. Охріменко І. В. Стан та перспективи розвитку свинарства в Україні / І. В. Охріменко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/06.pdf.
6. Сосновська О. О. Економічна ефективність свинарства у сільськогосподарських підприємствах Полтавської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.1/258.pdf>.

7. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 182 с.

Шавалюк О., Попівняк Р. Свинарство як ефективна галузь продовольчого комплексу України

Проаналізовано сучасний стан розвитку свинарства в Україні. Визначено основні проблеми розвитку галузі, а також намічено шляхи їх вирішення.

Ключові слова: свинарство, ефективність, виробництво, продовольчий комплекс.

Shavalyuk O., Popivniak R. The pig breeding as effective industry of food complex of Ukraine

The paper analyzes the current state of pig-producing in Ukraine. The main problems of this producing direction and the ways of its solving are considered.

Key words: pig breeding, effectiveness, manufacturing, food complex.

Шавалюк А., Попівняк Р. Свиноводство как эффективна отрасль продовольственного комплекса Украины

Проанализировано современное состояние развития свиноводства в Украине. Определены основные проблемы развития отрасли, а также намечены пути их решения.

Ключевые слова: свиноводство, эффективность, производство, продовольственный комплекс.